

Політична діяльність

Політична діяльність — це заходи та засоби, за допомогою яких той або інший суб'єкт політики здійснює свої політичні інтереси, це свідомо, ціле-спрямована боротьба за завоювання, зміцнення й використання політичної влади, це участь в управлінні державними й громадськими справами в рамках існуючого конституційного ладу, законодавства; або це дії, спрямовані на дестабілізацію політичного життя, повалення існуючого політичного ладу.

Антиурядові демонстранти проводять акцію протесту з вимогою відставки президента Салеха в Сані. Ємен, 13 березня 2011 р.

Прояви політичної діяльності — участь у виборчій кампанії, у розробці й прийнятті законів та інших рішень загальнодержавного масштабу, боротьба політичних партій та організацій за встановлення нового політичного устрою, участь у національно-визвольному русі, у масових політичних заходах (маніфестаціях, демонстраціях, мітингах, пікетуваннях різних установ), які проводять політичні партії та організації, у збройних повстаннях, революціях.

Політичні дії і взаємодія суб'єктів політики один з одним і з об'єктами політики створюють складну й різноманітну систему політичних відносин.

Політичні відносини

Політичні відносини — це різноманітні взаємозв'язки між індивідами, соціальними та соціально-етнічними групами, спільностями, створеними ними політичними інститутами й організаціями, їх взаємодія в процесі завоювання, формування й функціонування політичної (державної) влади, а також відносини між ними всіма, окремо та в цілому (громадянським суспільством, народом, нацією) і системою державної влади.

У залежності від території, на якій діють суб'єкти політики, політичні відносини поділяються на:

- *внутрішні* — всередині певної країни, в межах території, яку займає певна соціальна спільність (громадянське суспільство, нація, народ, об'єднання народів), на яку розповсюджується юрисдикція створеної нею системи державної влади;

- *зовнішні* — міжнародні, регіональні, всесвітні.

Оскільки всі суб'єкти політичних відносин переслідують власні, групові, класові інтереси, ці відносини мають складний, суперечливий характер, набирають різних форм.

✓ Для допитливих

Розрізняють такі форми політичних відносин:

Політична боротьба — це форма взаємодії суб'єктів політики з різними, протилежними, несумісними політичними інтересами й цілями. Кожен із них прагне або досягти міцних позицій у системі існуючої влади, або змінити цю систему, завоювати в ній міцні (домінуючі) позиції.

Залежно від гостроти політичної боротьби її прояви можуть бути різноманітними:

- суперництво (конкуренція),
- конфронтація (протиборство),
- конфлікт (зіткнення), війна.

Політичний компроміс (консенсус) — форма взаємодії суб'єктів політики, в яких, крім розбіжності інтересів і цілей, є спільні інтереси, прагнення до спільних дій із запобігання політичних конфліктів або їх розв'язання шляхом взаємних поступок, досягнення угоди з тих або інших політичних проблем, прийняття відповідних політичних рішень.

Політичне співробітництво (консолідація) — форма взаємодії суб'єктів політики, інтереси і цілі яких співпадають (у певний час, із конкретних проблем, в основному, в цілому), їх об'єднання з метою досягнення загальних цілей, вирішення спільних завдань.

Політичний конформізм (угодовство) — форма взаємодії тих суб'єктів політики, які не мають чіткої особистої (групової, класової) позиції в політичній боротьбі з існуючою системою державної влади. Їм властиве некритичне ставлення до влади, пасивне сприйняття гострих політичних проблем, ухилення від політичної боротьби.

Політичні системи

Поміркуймо разом

У чому полягає сутність політичної системи?

Які суспільні функції вона виконує?

Протягом всієї історії людство створювало спеціальні соціальні механізми, що забезпечували цілісність, життєздатність, стабільність суспільства, його адаптацію відносно істотних змін у навколишньому середовищі, в економіці, у соціальних взаємозв'язках та ін., які одержали назву «політичні системи». Категорія «політична система» з'явилася в політології в середині ХХ ст. Її виникнення стало наслідком розуміння того, що політичне життя не обмежується рамками державного механізму, а має більш загальний, системний характер політики. Розвиток громадянського суспільства, поява самостійної особи з її правами та свободами призвели до

того, що громадянин став активно впливати на державну владу, створюючи свої політичні організації, відстоюючи свої політичні інтереси. Системний підхід до вивчення політичного життя дає можливість аналізувати політичні явища і процеси як цілісну сукупність взаємопов'язаних елементів, виявляти системні властивості різних політичних явищ.

Політична система суспільства — це впорядкована, складна, багатогранна система державних і недержавних стосунків соціальних інститутів, що виконують певні політичні функції; цілісна, інтегрована сукупність суб'єктів політики, норм та практики політичної діяльності, яка становить політичну сферу у даному конкретному суспільстві. Політична система являє собою певний соціальний механізм, за допомогою якого в суспільстві здійснюється політична влада, реалізуються інтереси певних класів, соціальних груп, громадянського суспільства в цілому. Вона покликана відображати різноманітні інтереси соціальних груп, які безпосередньо або через свої організації та рухи впливають на державну владу.

✓ **ДЛЯ ДОПИТЛИВИХ**

Першим аналогом поняття «політична система» можна вважати давньогрецьке слово «політія», що означало належність до полісу, тобто громадянство і участь у політиці через єдність прав та обов'язків. Пізніше воно набуло значення політичного устрою. Так, Аристотель називав політією організацію громадян міст-полісів. Важливими елементами організації полісного співтовариства він вважав народні збори та суд. До політичної науки поняття «політична система» було введено завдяки працям американських вчених Г. Алмонда, Д. Істона, У. Мітчела та інших.

Виникнення та функціонування політичної системи об'єктивно пов'язане й обумовлене історичними рамками класового суспільства, розвитком класових протиріч, появою перших державних утворень, виділенням управлінської праці в спеціальну галузь для підвищення її ефективності. З розвитком цивілізації соціальне, економічне життя суспільства ускладнюється, виникають різноманітні недержавні утворення, ускладнюються й самі соціальні механізми здійснення політичної влади. Так, в житті вже феодального суспільства важливу роль відігравали об'єднання власників (общини, гільдії, цехи), вільні від феодальної залежності міста, які поступово перетворювалися на міста-комуни, міста-держави. З 1295 р. в Англії існували постійні законодавчі збори (парламент), де були представлені інтереси баронів, лицарів, міських жителів. У Франції з 1302 р. існували Генеральні штати із представників трьох станів — духовенства, дворянства та жителів міст. З'являються органи місцевого самоуправління в містах, містах-республіках (Венеція, Генуя, Піза тощо). Найбільш розвинених форм соціальні механізми самоорганізації — політичні системи — досягли з утвердженням буржуазного суспільства, прийняттям конституцій, законів, що проголошували права і свободи громадян, виникненням різноманітних недержавних організацій, що відображали соціальну структурованість суспільства й захищали інтереси певних суспільних класів і груп.

Основні функції політичної системи суспільства

Основна функція політичної системи — це здійснення контролю над розподілом у суспільстві ресурсів та цінностей, а також підтримання порядку такого розподілу за допомогою політичної влади. Разом із тим ще однією функцією політичної системи є забезпечення цілісності суспільства, його сталого розвитку, оскільки без цього присвоєння ресурсів стає неможливим.

Отже, політична система покликана забезпечувати стабільність суспільства через збалансованість інтересів різних соціальних груп шляхом їх політичного представництва. Тому в кожній політичній системі владні відносини панування/підкорення, що складаються між суб'єктами та об'єктами політики в процесі політичної діяльності, є багатовекторними та багаторівневими, формуючи складну ієрархію політичних відносин.

Таким чином однією з важливих функцій політичної системи є виконання триєдиного завдання:

- організація суспільства для видобутку й виробництва ресурсів;
- контроль над розподілом ресурсів і цінностей, що перебувають у розпорядженні суспільства (земельні та водні ресурси, природні копалини, робоча сила, нерухомість, фінансові ресурси тощо);
- підтримання порядку даного розподілу.

✓ Для допитливих

Однак функції політичної системи цим не обмежуються. Серед її завдань можна також назвати такі як:

- вироблення політичного курсу держави та визначення цілей та завдань розвитку суспільства (функція політичного цілепокладання);
- організація діяльності суспільства на виконання цілей, завдань політичної програми держави (мобілізаційна);
- функція легітимізації приведення реального політичного життя у відповідність до офіційних політичних правових норм;
- координація окремих елементів суспільства;
- політична соціалізація (включення людини в політичну діяльність);
- артикуляція інтересів (пред'явлення вимог до осіб, що приймають політичні рішення);
- узгодження та впорядкування інтересів і потреб соціальних верств населення;
- інтеграція всіх елементів суспільства навколо єдиних для всього народу соціально-політичних цілей і цінностей; політична комунікація складових політичної системи тощо.

Конкретні шляхи еволюції політичних систем різноманітні в різні епохи й у різних суспільствах. Вони залежать від умов розвитку системи — середовища, у якому вона існує. Політична система функціонує в ряді середовищ: природному, соціальному, господарському. У кожному з них формуються власні системні відносини (біосистема, соціальна система, економічна система), які здійснюють вплив на систему політичних відносин у суспільстві. Адаптуючись до змін середовища, система еволюціонує, змінюючи власні характеристики. Тому на кожному конкретному етапі розвитку суспільства його політична система має конкретні характеристики, які змінюються відповідно до змін умов розвитку самого суспільства.

Структура політичної системи

Враховуючи складність, багатоаспектність складових частин, постійний динамізм політичної системи, доцільно розглядати її як своєрідний системний комплекс (тобто полісистему, що складається з ряду систем нижчої ієрархії, так званих підсистем).

Структуру політичної системи складають певні тісно пов'язані між собою підсистеми, які в свою чергу включають у себе групи власних структурних елементів.

1. Інституційна підсистема, яка включає в себе політичні організації й установи, серед яких виділяють *власне політичні* (держава, політичні партії, організації та рухи), які здійснюють політичну владу або борються за неї; *політизовані організації* (профспілки, молодіжні політичні організації, об'єднання підприємців тощо), які мають істотні політичні інтереси; *неполітичні організації* (об'єднання за інтересами, рухи, асоціації тощо), які не приймають безпосередньої участі в здійсненні політичної влади, проте можуть істотно впливати на неї — наприклад, під час виборчих кампаній.

Центральним політичним інститутом суспільства є держава, яка завдяки концентрації своїм механізмом владних ресурсів забезпечує політичну організованість суспільства, надає політичній системі певної стабільності, стійкості, грає визначальну роль у виконанні завдань та функцій політичної системи.

2. Комунікативна підсистема, яку складає система політичних відносин між суб'єктами та об'єктами політики. Як різновид суспільних відносин, вони відображають зв'язки, що виникають між індивідами, соціальними та етнічними групами, націями, державами, державою і громадянами по відношенню до політичної влади, її завоювання, організації, використання. Розвиток політичних відносин визначається соціально-класовою структурою суспільства, рівнем політичної свідомості, політичною ідеологією та іншими факторами. Одночасно вони виступають формою збереження історичного політичного досвіду, традицій, певного рівня політичної культури. Відповідно до соціальної спрямованості виділяють політичні відносини зі збереження та розвитку існуючих політичних інститутів, та відносини, що відображають інтереси опозиційних сил.

3. Нормативна підсистема, що включає в себе основні засади, на яких базуються політичні відносини — політичні норми та принципи, звичаї, традиції, мораль. Вони становлять нормативну основу політичної влади й політичного життя. Головним регулятором суспільних відносин виступають норми політичного права. Право закріплюється в офіційних державних документах, забезпечується контрольним механізмом. Через політико-правові норми та принципи політико-владні структури інформують суспільство, обґрунтовують політичні рішення й визначають своєрідну модель поведінки всіх учасників політичного життя.

4. Політична свідомість і політична культура. Політична свідомість — це форма відображення політичного життя суспільства в ідеях, поглядах, уявленнях, традиціях, свідомість співучасників політичного процесу; сприй-

мання суб'єктом тієї частини дійсності, яка пов'язана з політикою й до якої включений він сам.

Політична свідомість є основною умовою формування політичної культури, комплексу політико-історичних цінностей та зразків поведінки людей, адекватних потребам розвитку певного типу політичної системи. Політична культура охоплює знання про політику, оцінку політичних явищ, у тому числі і політичної системи в цілому, визнання певних зразків політичної поведінки.

Політичну культуру характеризує рівень участі громадян у політичному житті, у процесах підготовки й прийняття політичних рішень, у виборах, обговореннях, у схваленні та підтримці влади, суспільного порядку тощо.

Стрижневим компонентом політичної системи є політична влада, зосереджена в політичних інститутах. Важливим завданням політичної влади є створення внутрішніх зв'язків системи, врегулювання соціальних конфліктів політичними засобами, регламентація поведінки громадян за допомогою певних засобів — волі, авторитету, права, примусу та ін. Межі, структура, функції політичних систем динамічні, рухливі, змінюються під впливом різноманітних факторів, під час криз, війн, конфліктів, із появою нових суб'єктів політики.

Типи політичних систем

Кожна політична система має свої ознаки й характеристики, форми й типи. Ця практика була започаткована ще за часів Платона, який вирізняв монархію, аристократію та демократію. Розширив класифікацію форм правління Аристотель, запропонувавши шестичленну систему, в якій форми правління ділилися залежно від числа людей, що здійснюють владу, та від «моральності» приходу до влади:

Кількість наділених владою	Моральна форма	Аморальна форма
один	монархія	тиранія
меншість	аристократія	олігархія
більшість	політія	демократія

Значно пізніше, коли політична система почала набувати структурних рис, марксизм, спираючись на класові пріоритети, вивів типологію з соціально-економічних структур суспільства: рабовласницька, феодална, буржуазна й соціалістична системи.

Елементи аристотелевського підходу можна прослідкувати навіть у деяких системах класифікації, що використовувалися ще у ХХ ст.

Різноманітність політичного життя, можливість його аналізу залежно від певного критерію стали основою класифікації політичних систем.

I. За формами правління виділяють такі політичні системи:

Монархія. Вона характеризується тим, що глава держави (король, цар, імператор, султан тощо) вважається джерелом державної влади й носієм суверенітету.

Королівська сім'я Норвегії.
Монархії понад 1000 р.
(державний лад — конституційна монархія)

Султан Оману й залежних територій Кабус бен Сайд аль-Сайд (державний лад — абсолютна монархія)

Демократія в буквальному розумінні — народовладдя. Це й тип політичної системи, і тип політичного режиму. Може існувати в різних формах, але найбільш розповсюдженою є республіка.

А. Лабіль-Жіар.
Портрет Максиміліана
Робесп'єра

Диктатура — система необмеженої політичної влади якого-небудь класу (класів), групи, особи, яка утверджується незалежно від форми правління (монархія або республіка) і полягає в жорстокому, насильницькому підкоренні інтересів і діяльності інших класів або всього суспільства інтересам носія цієї системи влади, у надзвичайних умовах (війна, революція, контрреволюція) здійснюється шляхом безпосереднього застосування збройних сил.

Незалежність даної форми, здійснення влади від форми влади і форми ставлення до влади яскраво показує приклад політичної системи, що виникла в результаті Великої французької революції: форма влади — республіка, форма відношення до влади — демократія, форма здійснення влади — диктатура.

✓ **ДЛЯ ДОПИТЛИВИХ**

Диктатура як система влади має декілька різновидів. Зокрема, це може бути й система влади, яку встановлюють революційні угруповання в ході революції (якобинська диктатура у Франції 1793—1794 рр., пролетарська диктатура в Росії після Жовтневої революції 1917 р. тощо), або диктатура реакційних кіл, спрямована на придушення революційних рухів (диктатура Кавеньяка у Франції в 1948 р., фашистська диктатура в Німеччині, Італії, Португалії, деяких латиноамериканських країнах у ХХ ст. тощо).

Тиранія — одноособове жорстоке, свавільне, насильницьке правління.

Охлократія — система політичної влади, заснована на «неорганізованій владі натовпу».

Аристократія — форма правління, за якої державна влада належить привілейованій знатній меншості.

Олігархія — одна з форм правління, за якої державна влада належить невеликій купці багатіїв.

Дана класифікація є однією із традиційних, але в наш час не використовується через аналітичну непридатність.

II. За способами та методами здійснення влади у вітчизняній навчальній літературі виділяють такі типи політичних систем:

- демократична: народ є суверенним джерелом влади, має право й необхідні умови для участі у вирішенні державних справ; основні права та свободи гарантовані, діють принципи конституційності і законності, розподіл влади на законодавчу, виконавчу і судову, представницькі органи влади формуються виборним шляхом, безперешкодно функціонують політичні партії, різноманітні організації, що відстоюють інтереси різних соціальних груп, гарантовані права опозиції, відсутня одна загальнонаціональна ідеологія, громадянське суспільство здійснює контроль за діяльністю політичної влади, створена система противаг концентрації влади особою, установою, гілкою влади;

- авторитарна — заснована на монополії владного угруповання на державну владу, але допускає вільну участь у недержавному політичному житті. Авторитарна влада забороняє всяку діяльність, що загрожує її позиціям, однак лояльна до політичної діяльності, що безпосередньо не становить загрози для правлячого угруповання. Управління державою здійснюється через підконтрольну лідеру вертикаль виконавчої влади в державі (уряд і підпорядкований йому бюрократичний апарат). Парламент хоч і зберігається, але парламентська більшість повністю підконтрольна правлячому угрупованню;

- тоталітарна характеризується монополією правлячого угруповання на всю політичну діяльність (тобто як на державну, так і на недержавну політичну владу над суспільством). Якщо в умовах авторитаризму держава не втручається в особисте життя громадян, то при тоталітаризмі немає жодної сфери, яку не контролювала б влада.

Вказана тричленна типологія політичних систем використовувалася в західній політичній науці досить довго, однак уже в 1970-ті рр. більшістю науковців було визнано її скоріше ідеологічно-пропагандистський, ніж науково-аналітичний характер. Так, фактично всім реально існуючим політичним режимам притаманні основні ознаки авторитаризму.

III. Одним із прикладів більш сучасної класифікації є типологія за критерієм відповідності переважаючого типу політичної культури, запропонована наприкінці 50-х років ХХ ст. американським дослідником Г. Алмондом. Він виділяє 4 типи політичних систем:

- англо-американський, який характеризуються переважанням у політичній культурі таких цінностей, як свобода особистості, добробут, соціальна

безпека, економічний лібералізм, світоглядний індивідуалізм тощо. Характерними рисами цього типу є чіткий розподіл влади, наявність механізму стримувань і противаг, висока організованість, стабільність. Англо-американський тип політичної системи склався у Великобританії, США, Канаді, Австралії та інших країнах:

- **континентально-європейський**, який відрізняється фрагментарністю політичної культури, співіснуванням і взаємодією в політичній культурі елементів старих і нових культур, традицій, нерівномірним розповсюдженням і розвитком окремих субкультур. Це зумовлює політичну нестабільність у суспільстві й може призводити до суттєвих змін політичної системи (Німеччина у 20—30 роки ХХ ст.). Притаманний Німеччині, Італії, Франції другої пол. ХХ—поч. ХХІ ст.

- **доіндустріальний і частково індустріальний**, які теж мають політичну культуру змішаного типу (поєднання різних політичних культур і відсутність чіткого розподілу владних повноважень), у них вищим є рівень насилля, нечіткий поділ влади тощо. Ці типи політичної системи склався в багатьох країнах Азії, Африки і Латинської Америки.

- **тоталітарний**, який забороняє політичну самодіяльність, усі соціальні відносини знаходяться під контролем державної партії й домінує примусовий тип політичної активності; визначається відсутністю плюралізму та можливості реалізації власного інтересу. Тотальний ідеологічний вплив. Цей тип існував у фашистських Італії та Німеччині, СРСР. Зберігається донині в Північній Кореї, В'єтнамі.

Як видно, ідеальним типом політичного режиму тут виступає «англо-американська» модель, що викликано ідеологічними міркуваннями. У реальності республіканська політична система Франції чи Австрії більш близька до американської, ніж англійська монархія з її спадковими нормами формування верхньої палати парламенту (палати лордів).

✓ Для допитливих

У сучасній західній політичній науці розрізняють також такі типи політичних систем:

- військові та громадянські;
- консервативні й ті, що трансформуються;
- закриті й відкриті (в основу покладено ступінь і глибину зв'язків із зовнішнім світом);
- завершені й незавершені (основний критерій — наявність усіх складових);
- мікроскопічні, макроскопічні та глобальні;
- традиційні й модернізовані.

Усі типології є умовними. Насправді не існує «чистого» типу політичних систем, оскільки всі вони, насамперед, є результатом свідомих зусиль людей, що живуть у певний час і в певному місці. До того ж політична система суспільства — своєрідне утворення, особливості якого визначаються історичними, економічними, культурними та іншими умовами.

? За якими ознаками розрізняють політичні системи?

Тема: Політика як суспільне явище. Політична система: сутність, структура, функції.

Теоретичні питання

1. Політика як суспільне явище.
2. Політична система: сутність, структура, функції.
3. Політичні партії.
4. Опозиція. Лобізм.
5. Політична культура. Політична соціалізація.
6. Політична еліта та політичне лідерство.

Політика – це сфера діяльності груп, партій, індивідів, держави, пов'язана з реалізацією загальнозначущих інтересів суспільства (держави) за допомогою політичної влади

Внутрішня політика - це сукупність напрямків економічної, демографічної, соціально-інтеграційної, соціокультурної, репресивної та іншої діяльності держави, і структур, різноманітних інститутів, зорієнтованих на збереження, реформування або вдосконалення існуючого соціально-політичного устрою.

Зовнішня політика - це сукупність політичних, економічних, військових, соціокультурних акцій держави, її структур щодо міжнародного оточення.

Суб'єктами політики називають всіх, хто так чи інакше бере участь у політичному житті. Це можуть бути громадяни, партія, організація, клас, держава, етнос і т. ін.

Функції політики: 1. Забезпечення цілісності та стабільності суспільства. 2. Мобілізація загальної діяльності. 3. Управління й регулювання. 4. Політична соціалізація

Структурні складові політики

- **політичні відносини** - відображають сталий характер взаємозв'язків суспільних груп між собою та з інститутами влади;
- **політичну свідомість** - характеризує залежність політичного життя від усвідомленого ставлення людей до своїх інтересів;
- **політичний інтерес** - являє собою внутрішнє, усвідомлене джерело політичної поведінки, яке спонукає людей до постановки певних політичних цілей і до дій, спрямованих на втілення цих цілей у життя ;
- **політична діяльність** - діяльність суб'єктів політики;
- **політичний процес** - сукупність видів діяльності суб'єктів політики, що охоплюють усі стадії функціонування політичної системи та спрямовані на досягнення політичних цілей;
- **політична організація**, сукупність органів законодавчої, виконавчої й судової влади, партійних і громадських організацій, груп тиску, що представляють політичні інтереси різних верств суспільства в цілому, становлять організаційний кістяк політики.
- **політичне життя** — весь спектр політичних відносин, явищ, подій, які відбуваються в суспільстві.

Політична система — впорядкована, складна, багатогранна система державних і недержавних відносин соціальних інститутів, що виконують певні політичні функції.

Види політичних систем: демократичні, тоталітарні, авторитарні

Функції політичної системи

- визначення цілей, задач, шляхів розвитку суспільства;
- розподіл матеріальних і духовних ресурсів;
- організація діяльності суспільства щодо досягнення поставлених цілей;
- розробка та впровадження в суспільстві різних норм поведінки;
- забезпечення стабільності та безпеки в суспільстві; політична соціалізація особистості;
- контроль за виконанням політичних норм.

За характером взаємодії із зовнішнім середовищем розрізняють:

- відкриті системи, що мають динамічну структуру й широкі зв'язки з навколишнім середовищем;
- закриті системи, для яких характерна жорстко фіксована структура.

Політична партія — це зареєстроване, згідно із Законом України «Про політичні партії в Україні», добровільне об'єднання громадян — прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має на меті сприяти формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах.

Функції партій: 1. Представництво інтересів. 2. Комунікативна функція. 3. Формування і підбір політичних еліт та соціалізація. 4. Розробка політики та здійснення політичного курсу. 5. Функції соціальної інтеграції

Політична ідеологія — це система концептуально оформлених уявлень, ідей і поглядів на політичне життя, яка відбиває інтереси, світогляд, ідеали, настрої людей, класів, націй, суспільства, політичних партій.

Опозиція — протиставлення одних поглядів чи дій у політиці іншим, партія або група, що виступає врозрив із думкою більшості або з панівною думкою та висуває альтернативну політику, інший спосіб розв'язання проблем.

Лобізм — скоординована практика відстоювання інтересів або чинення тиску на законодавців і чиновників неурядовими організаціями, фінансово-промисловими групами чи етнічними спільнотами на користь того або іншого рішення.

Політична культура — це система цінностей, уявлень, відносин і зразків поведінки соціальних груп, окремих громадян які стосуються їх взаємодії з політичною владою та відтворюються в процесі зміни поколінь. Політична культура охоплює рівень знань та уявлень про політику, емоційне ставлення до неї, що мотивує політичну поведінку громадян.

Політична культура суспільства — це зафіксований у законах, звичаях, традиціях політичний досвід суспільства, рівень уявлень про політичний процес

Елементи політичної культури: політична свідомість, політична діяльність, політична поведінка.

Політична соціалізація — засвоєння особою соціального й політичного досвіду шляхом включення її в політичну систему, в управління політичними процесами.

Політична еліта — внутрішньо єдина соціальна сукупність осіб, яка становить меншість, але виступає суб'єктом підготовки та прийняття важливих стратегічних рішень у сфері політики.

Політичне лідерство — це суспільно-політичний інститут (процес), за якого одна, а іноді й кілька осіб беруть на себе роль голови, керівника, провідника певної соціальної групи, політичної партії, громадсько-політичної організації чи руху, держави або суспільства в цілому.

Функції політичного лідера

- об'єднання суспільства навколо спільних цілей;
- схвалення та здійснення компетентних політичних рішень;
- зв'язок влади та підвладних структур, послаблення емоційної відчуженості між двома частинами державного механізму;
- підтримання чи пропагування соціального оптимізму;
- легітимізація наявного суспільно-політичного устрою.